

Kuntaliiton JTS-nostoja

@MinnaPunakallio, pääekonomisti Kuntaliitto

Petteri Orpon hallituksen sopeuttamisen kokonaisuus: 9 miljardia euroa

Hallitusohjelman (liite B) 4 miljardin euron sopeutuskokonaisuus

- Mm. sosiaaliturvaetuuksiin liittyvien menojen säästöjä
- Indeksisidonnaisten menojen säästöjä
- Mm. kehitysyhteistyö
- 0,9 miljardia euroa säästöistä koostuu hyvinvointialueiden kehittämistoimista

Rakennepoliittiset toimet: 2 miljardia euroa

- Työllisyystoimet, mm. ansioturvan tason porrastus, lapsikorotusten ja aikuiskoulutuksen lakkauttaminen
- KHI/KEL-sidonnaisten etuuksien leikkaukset

Kehysriihen linjaukset: 3 miljardia euroa

- 1,6 miljardin euron lisäsäästöihin, mm. hyvinvointialueiden palveluvelvoitteet ja asiakasmaksut, opiskelijat opintotuen asumislisään
- 1,8 miljardin euron veropäätöksiin, mm. yleisen ALV-kannan korotus

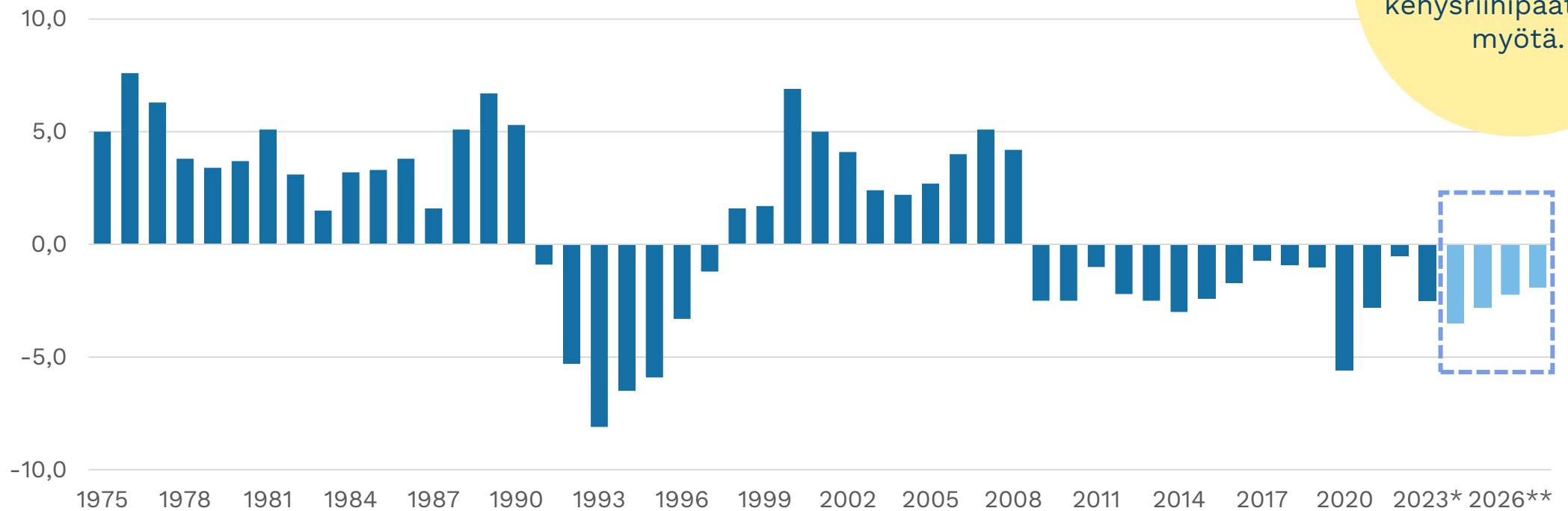
Lisäksi määräaikainen Investointiohjelma sekä kasvupaketti

Julkisen talouden hoitoa ohjaavat Petteri Orpon hallituksen tavoitteet

- Keskipitkän aikavälin tavoite (MTO) julkisen talouden rakenteellisen rahoitusaseman muutokselle: -0,5 % suhteessa BKT:een
- Julkisen talouden velkasuhteen vakauttaminen ja kääntäminen **ylivaalikautisessa** tarkastelussa pysyvästi alenevalle uralle
- **Julkisen talouden alijäämä pidetään vuonna 2024 alle 3,5 prosentissa**
- Julkisen talouden alijäämä on korkeintaan 1 % suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2028 mennessä. Alasektorit:
  - Valtiontalouden alijäämä korkeintaan 2½ % suhteessa BKT:hen
  - Kuntahallinnon rahoitusasema **lähellä tasapainoa tai hieman alijäämäinen**
  - Hyvinvointialuehallinnon rahoitusasema lähellä tasapainoa
  - Työeläkerahastojen ylijäämä noin 1½ % suhteessa BKT:hen
  - Muiden sosiaaliturvarahastojen rahoitusasema lähellä tasapainoa
- EU-viitekehys:
  - Julkisen talouden alijäämä saa olla enintään 3 % ja velka enintään 60 prosenttia suhteessa BKT:een

Julkisen sektorin tulojen ja menojen erotus, nettoluotonanto 1975-2028

Suhteessa bruttokansantuotteeseen, %

Julkisen talouden ennuste vahvistui kehysriihipäätösten myötä.

Julkisen talouden tila

Nettoluotonanto* euroina ja suhteessa BKT:hen, %

Nettoluotonanto, mrd. euroa	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Paikallishallinto, v. 2023- kuntahallinto	-0,4	-1,4	-1,3	-1,7	-1,9	-2,1	-2,0
Hyvinvointialueet		-1,6	-1,6	-0,3	-0,3	-0,5	-1,3
Valtio	-4,2	-8,2	-9,1	-9,3	-8,2	-8,0	-7,1
Sosiaaliturvarahastot	3,2	4,2	2,0	3,2	3,8	4,6	4,8
Yhteensä	-1,4	-7,0	-10,0	-8,2	-6,7	-6,1	-5,7

Nettoluotonanto, suhteessa BKT:hen	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Paikallishallinto, v. 2023-kuntahallinto	-0,2 %	-0,5 %	-0,5 %	-0,6 %	-0,6 %	-0,7 %	-0,6 %
Hyvinvointialueet		-0,6 %	-0,6 %	-0,1 %	-0,1 %	-0,2 %	-0,4 %
Valtio	-1,6 %	-3,0 %	-3,2 %	-3,2 %	-2,7 %	-2,5 %	-2,2 %
Sosiaaliturvarahastot	1,2 %	1,5 %	0,7 %	1,1 %	1,2 %	1,4 %	1,5 %
Yhteensä	-0,5 %	-2,5 %	-3,5 %	-2,8 %	-2,2 %	-1,9 %	-1,7 %

Isoja muutoksia kevään 2024 ennusteessa: Kuntahallinto ja sotut heikkenivät, HVA ja valtio vahvistui

* Nettoluotonanto = sektorin kokonaistulojen ja kokonaismenojen (ml. investoinnit) erotus kansantalouden tilinpidon mukaan

Sosiaali- ja terveydenhuolto | Hallitus lakkauttaa yöpäivystyksen viidellä paikkakunnalla

Pääkirjoitus | Hallitus antaa säästöpaketista keppiä kaikille – joka toisen eläkeläisen verotus kiristyy

VEROTUS

Yksi kuva näyttää: Suomen alv-kanta nousemassa EU:n kärkikastiin

Säästöpäätökset | Makeisten verotuksen raju korotus tuli Fazerille yllätyksenä – näin muutos nostaa karkkilaskuasi

Miksi bensan hinta nousee alv-korotuksella? Purra vastaa

Näin hallituksen ratkaisut iskevät eri kohteisiin: alkoholi, lääkekorvaukset, makeiset, opintotuki, eläkkeet, hoitajamitoitus...

Kehysriihen euroiltaan merkittävimmät päätökset: yleisen arvonlisäverokannan korotus 25,5 prosenttiin ja hyvinvointialueiden palveluiden kustannusten hillintä sekä asiakasmaksujen korotukset.

”Suurin hallituksen kuntatalouteen suoraan kohdistama sopeutustoimi on peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotukseen tehtävä yhden prosenttiyksikön korotusta vastaava säästö vuosina 2024–2027.”

Lähde: Julkisen talouden suunnitelma 2025-2028

Kehysriihi vastasi kuntien huoliin osittain – normien keventämisessä edettävä ripeästi

Kuntaliitto ja kunnat ovat helpottuneita, että hallitus lupasi kehysriihessä kompensoida edes osan sote-uudistuksen loppulaskuun liittyvästä valtionrahoituksen leikkauksesta. Jos leikkaus olisi toteutunut täysimääräisesti, se olisi merkinnyt 400 miljoonan euron pysyvää vähenemistä kuntien valtionosuuksiin. Myös kunnallisverotuksen efektiivisyyden parannus tuo pitkällä aikavälillä kuntien taloudenhoitoon lisää liikkumavaraa.

– Kehysriihessä hallitus lupasi lisätä kuntien peruspalvelujen valtionosuuksia 277 miljoonaa euroa vuodesta 2025 lähtien. Tämä on tärkeä kädenojennus kunnille ja turvaa osittain esimerkiksi lasten ja nuorten hyvinvointipalvelujen tulevaisuutta. Valitettavasti kunnille jää edelleen sopeuttamistarvetta, Kuntaliiton toimitusjohtaja **Minna Karhunen** kommentoi kehysriihen neuvottelutulosta.

Kunnat ovat sote- ja TE-palvelu-uudistusten keskellä nyt äärimmäisen vaikean talousnäköyksen edessä. Kuntien talouden tila on heikentymässä nopeasti: kustannukset kasvavat, verotulo- ja valtionosuuskehitys on vaimeaa ja investointitarpeet jatkuvat suurina. Samaan aikaan hallituksen lisäsopeutustoimet koskevat myös kuntasektoria.

Normien keventämiseen vauhtia, rahoitusta ei saa leikata ennenaikaisesti

Hallituksen normien ja tehtävien purkamisen kustannusvaikutuksesi on kehyksessä arvioitu

Mitä kehysriihi merkitsee kunnille?

”Kevään 2024 julkisen talouden suunnitelman uudet toimet kohdistuvat myös kuntiin. Niiden yhteisvaikutus on kuitenkin kuntataloutta vahvistava valtionosuuden lisäyksen ja sosiaaliturvarahastoihin kohdistuvien säästöjen kanavointiratkaisun myötä”

Lähde: Kuntatalousohjelma 2025-2028,

**Oletus:
Kasvattaa kuntien
verotuloja noin
200 milj. euroa.
Pienentää kuntien
menoja noin
200 milj. euroa.**

Sopeutuksen kumulatiivinen yhteis- vaikutus kuntiin: +400–600 milj. euroa

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Kuntien tuloihin vaikuttavat hallituksen toimenpiteet (HO-liite B)	0,0	0,0	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Kuntien menoihin vaikuttavat hallituksen toimenpiteet (HO-liite B)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kuntien tuloihin vaikuttavat hallituksen toimenpiteet (lisätoimet 2024)	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Kuntien menoihin vaikuttavat hallituksen toimenpiteet (lisätoimet 2024)	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2
Valtion toimenpiteiden nettovaikutus kuntien verotuloihin	0,0	0,1	0,5	0,5	0,5	0,5
Veroperusteiden muutosten kompensatio kunnille	0,0	0,0	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Muiden valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen	0,0	0,0	0,3	0,3	0,3	0,3
Sosiaaliturvamaksujen muutosten vaikutukset verotuloihin ja työnantajakustannuksiin	0,0	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4
Vaikutus kuntatalouden rahoitusasemaan, netto	0,0	0,4	0,7	0,7	0,6	0,6

Positiivinen vaikutus tulee verotulojen kasvua lisäävistä päätöksistä

Verotulojen vahvistaminen on myönteistä.

Kehysriihen keskeiset kuntalinjaukset pähkinänkuoressa

Sote-siirtolaskelmien kuntavaikutusten pienentäminen
+277 milj. euroa
vuodesta 2025 lähtien

Kunnallisverotuksen ansiotulovähennys poistuu (+340 milj. €), verotulomenetysten kompensatiot pienenee (-340 milj. €)
Yhteisvaikutus neutraali

Kanavointiratkaisun vaikutus kuntiin
Veronluonteiset maksumuutokset kasvattavat kuntien verotuottoja:
60-70 milj. euroa

Ammatillisen koulutuksen rahoitusta vähennetään 100 milj. €
Kuntavaikutukset täsmentyvät

Kuntien normien keventäminen
Kuntien velvoitteita vähennetään tai asiakasmaksuja lisätään
Tulot -25 milj. €,
menot -100 milj. €

Valtionavustussäästöt OKM:n hallinnonalalla 150 milj. € v. 2026
Päätösten aikaistus.
Yhteisvaikutus neutraali, jos kunnat eivät lisää omarahoitusosuutta

Lisäksi päätös suurten puhtaan siirtymän investointien verohyvityksestä:

- Määräaikainen, **aikaisintaan 2028 alkaen**
- **Uusille** ja toteutettavaksi päätetyille hankkeille
- Yritys saisi vähentää noin 20 % investoinnin kokonaiskustannuksista yhtiön maksettavaksi tulevasta yhteisöverosta, **enintään 150 miljoonaa euroa/hanke**

Suora yhteys kuntien yhteisöverotuloihin, jos päätöstä ei kompensoitaisi kunnille

**Sote-siirtolaskelman
tarkentumisesta johtuvaan
valtionosuuden
jälkikäteistarkistukseen
osoitettava 277 miljoonan euron
leikkauksen pienennys on
kunnille kädenojennus.**

Muita Petteri Orpon hallituksen keskeisiä kuntalinjauksia vuoden 2025 tasossa

	Taloudellinen vaikutus milj. euroa
Kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen poisto, tulot	+340
Eläketulovähennyksen pienentäminen, tulot	+31
Veroperustemuutosten korvaukset kunnille, tulot	-379
Korotetaan maapohjan kiinteistöveron alaraja, tulot	+108
Sote-siirtolaskelman kuntavaikutusten pienentäminen, tulot	+277
Kuntien velvoitteiden ja tehtävien purkaminen, netto	+75
Kuntien työllistämismenon kumoaminen, netto	+18,6
Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden indeksijarru, tulot	-48
Työllisyysmäärärahojen alentaminen, tulot	-37
Ammatillisen koulutuksen rahoituksen vähentäminen, netto	+38
Kolmen vuosiviikkotunnin lisääminen perusopetuksessa, netto	0
Valtionavustusten tason alentamisen aikaistaminen, netto	0
Tasa-arvon edistäminen: esi- ja perusopetus sekä varhaiskasvatus, netto	0
Perusopetuksen vahvistaminen, netto	0
Vapaan sivistystyön vos-rahoituksen vähentäminen, netto	0
Oppimisen tuen vahvistaminen, netto	0
Alennetaan kotoutumisen korvauksia	0
Eräiden KEL- ja KHI-indeksiin sidottujen etuuksien jäädytys, netto	+68
YHTEENSÄ, netto	+523

**Osa kuntalinjauksista
on kuitenkin vasta
täsmentymässä.
Monilta osin
vaikutusarviot ovat
teoreettisia.**

Talousvaikutusten arviointiin liittyviä ongelmia: julkisen talouden suunnitelma 2025-2028

- Yhteisvaikutuksesta puuttuvat sote-uudistukseen liittyvät määräaikaisten täsmätykset ja takaisinperinnät 2025-2027: -230 milj. euroa
- Normien keventämiseen liitetty aikataulu on epärealistinen. Myös useille hallinnonaloille kohdistettu säästö ei välttämättä konkretisoidu kustannusten pienentymisenä, vaan määrärahojen leikkauksena.
- Kun kehittämishankkeiden rahoitusta tai valtionavustuksia leikataan, kuntien menot eivät välttämättä pienene vastaavalla summalla. Avustusten poistumisella suuri merkitys YM:n hallinnonalalla
- TE-palvelu-uudistus ei siirry kunnille kustannusneutraalisti
- Sosiaaliturvaleikkausten talousvaikutukset ovat hyvin epävarmoja
- Vaikutuksissa ei ole mukana alennetun arvonlisäverokannan korotusta (mm. henkilökuljetukset, kulttuuripalvelut).

Muita huomioita

Investointiohjelma
lisää kansainvälisessä
tarkastelussa
julkisen sektorin
velkaantumista

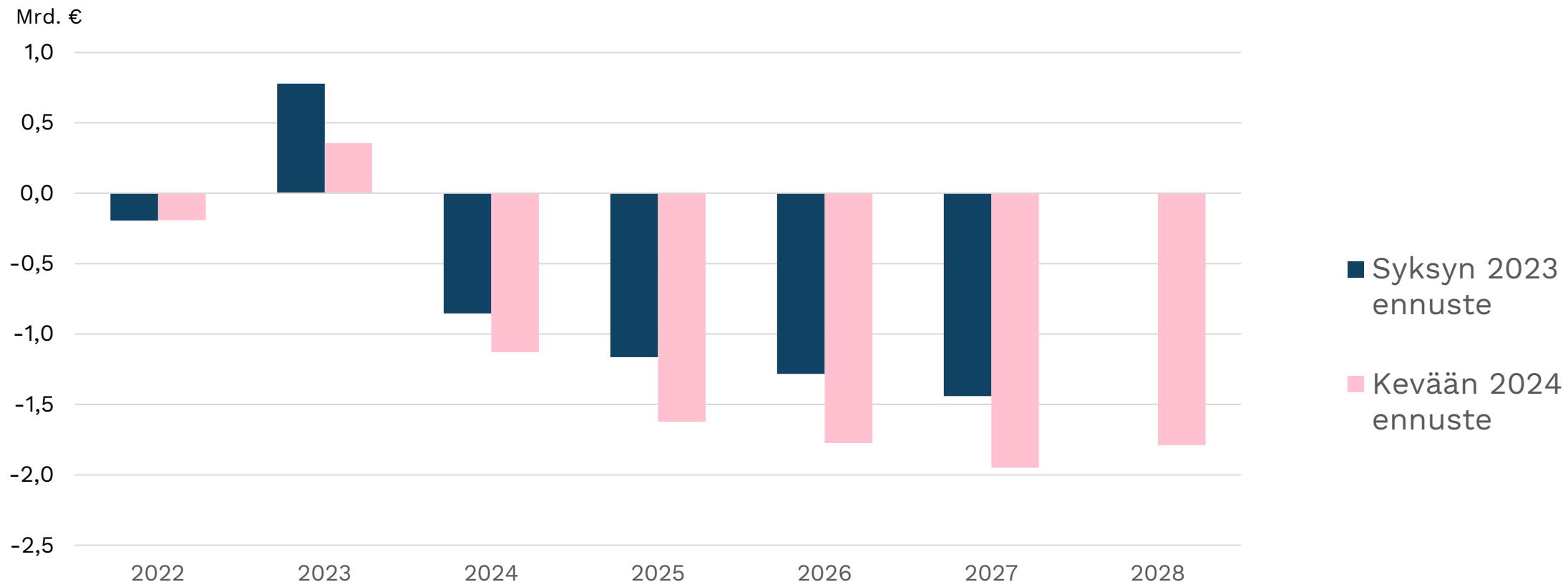
- Valtion asuntorahastosta tehdään vuosina 2024–2026 ylimääräiset 800 milj. euron tuloutukset valtion talousarvioon hallitusohjelmassa linjatun investointiohjelman rahoittamiseksi. Paketin toimet ovat tähän asti olleet pääasiassa väyläverkon kehittämistä sekä perusväylänpitoa.
  - Lisäksi investointipaketista kohdistetaan varoja Puhtaan energian Suomi -kärkihankkeisiin, sosiaali- ja terveystalouden vaikuttavuusinvestointeihin ja hoitojonojen purkuun sekä elinkeinopoliittisiin kohteisiin
- Suomen kestävän kasvun suunnitelman (RRP) mukainen rahoitus päättyy kehyskaudella
- Tuottavuuskasvua tuetaan T&K-rahoituslain mukaisilla lisäpanostuksilla tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Kuntatalouden kehitysarvio

”Talousnäkökymien romahduksen taustalla vaikuttavat kuntien odotettua voimakkaammin nousseet kustannukset, vaimea verotulokehitys ja huomattavat investointitarpeet. Sote-uudistukseen liittyvät valtionosuuksien täsmäytykset ja takaisinperinnät sekä kuntien peruspalvelujen valtionosuuden indeksijarru leikkaavat kaikkien kuntien tuloja erityisesti vuoteen 2027 asti. Yksittäisten kuntien taloudellisia lähtökohtia vaikeuttavat mittavat sote-uudistuksen tasauserät. Kuntien eriytymistä kiihdyttävät myös väestökehitys ja taloudellisen kasvun erilainen jakautuminen maan sisällä.”

Kuntatalouden ennuste heikentynyt

Toiminnan ja investointien rahavirta

Toiminnan ja investointien rahavirta = tulo-rahoitus – investoinnit

Toiminnan ja investointien rahavirta kuvaa kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen.

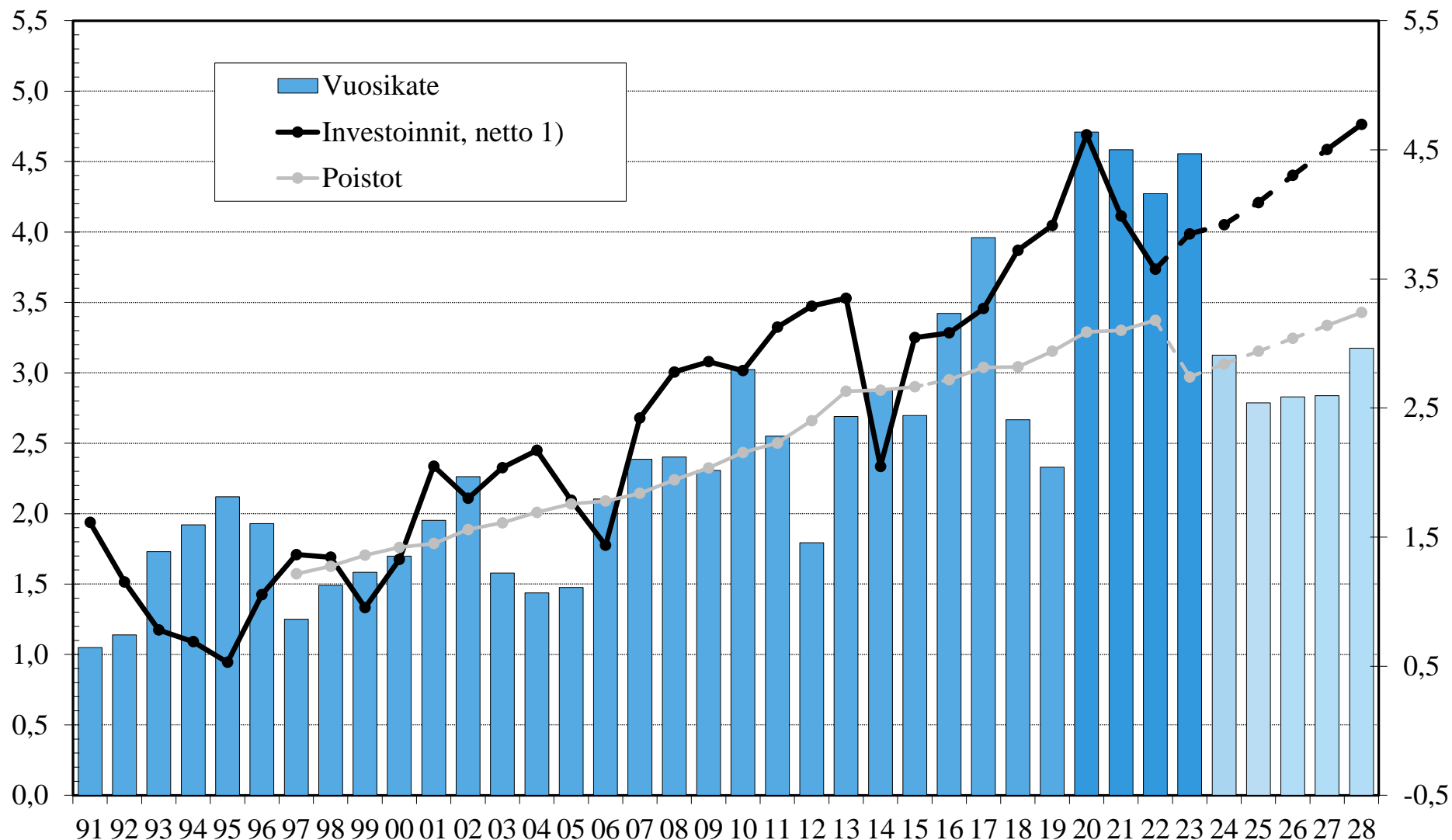
Kuntasektorin vuosikate, poistot sekä investoinnit¹⁾ painelaskelman mukaan, mrd.€

Vuoden 2014 nettoinvestointien tasoon vaikuttaa kunnallisten liikelaitosten yhtiöittäminen.

Vuosien 2016 ja 2017 vuosikatetta vahvistivat kilpailukykysojimuksessa sovittu lomarahaleikkaus ja työnantajamaksujen alennukset. Kiky-säästöt leikattiin kuntataloudesta täysimääräisinä vuosina 2018-2019.

Vuonna 2020 vuosikatetta vahvistaa noin 2,6 miljardin euron koronatuki kunnille ja sairaanhoitopiireille. Vuodelle 2021 myönnettiin koronatukia yhteensä noin 2,4 miljardia euroa.

Vuoden 2023 vuosikatetta parantaa erityisesti edellisten vuosien verotilitykset.

1) Investoinnit, netto = Käyttöomaisuusinvestoinnit-rahoitusosuudet - käyttöomaisuuden myyntitulot.

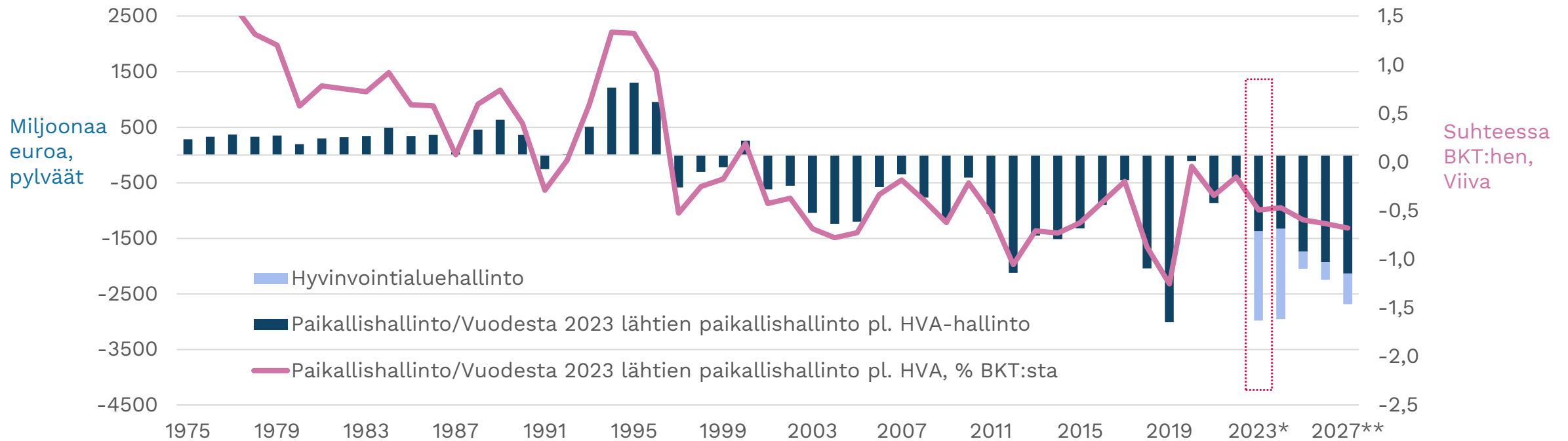
Nostot kuntatalouden kehitysarviosta kevällä 2024

- Kertaluonteiset tekijät vahvistivat kuntataloutta merkittävästi vuonna 2023, mutta tilanne vaihtelee kunnittain suuresti.
- Kuntien toimintamenot olivat vuonna 2023 kuitenkin peräti 2,5 miljardia euroa odotettua korkeammalla tasolla. Toimintamenojen ja investointien kasvu heikentää kuntatalouden kehitysarviota tulevina vuosina. Kuntien tulokehitystä vaimentaa muun muassa sote-uudistukseen liittyvät tarkistukset ja takaisinperinnät. Kuntien verotulot kasvavat maltillisesti.
- Petteri Orpon hallitus päätti kehysriihessä useista kuntatalouteen vaikuttavista toimista. Toimet vahvistavat kuntataloutta. Kuntatalouden rahoitusasematavoitteen saavuttaminen vaatii vielä lisäsopeutustoimia tai vahvempaa talouskasvua.
- Kuntatalouden kehitysarvio on heikentynyt viime syksystä dramaattisesti. Tulojen ja menojen välillä on pysyvä epätasapaino. Tilanne on heikoimmillaan 2026-2027. Ennusteriskit ovat tällä kertaa positiivisia.
  1. Vuosikate ei kata poistoja, eikä nettoinvestointeja 2025-2028. Tilikauden tulos on lievästi miinuksella.
  2. Toiminnan ja investointien rahavirta painuu 1,5-2,0 miljardia euroa alijäämäiseksi. Kuntatalouden velka kasvaa noin 6 miljardilla eurolla vuoteen 2028 mennessä.
- Laskennallinen kunnallisveroprosentin korotuspaine kasvaa kehyskauden aikana kaikissa kuntakokoryhmissä. Vuosikatteen vahvistamiseen tulisi kiinnittää huomiota erityisesti useissa pienimmissä kuntakokoryhmissä.

Ennuste: Talouden tila heikentyy erityisesti kunnissa, hyvinvointialueet tasapainottuvat

(kansantalouden tilinpidon kokonaistulojen ja -menojen erotus, nettoluotonanto, joka jakautuu vuodesta 2023 lähtien kuntiin ja hyvinvointialueisiin)

Kuntien nimellinen rahoitusasema- tavoite

(lähellä tasapainoa tai
hieman alijäämäinen
vuonna 2028)

vaatii lisätoimia.

Yhteystiedot

Minna Punakallio
Puh. 09 771 2095, 040 – 751 5175
minna.punakallio@kuntaliitto.fi
@MinnaPunakallio

